

Artist in Focus Anri Sala

Niet geïnteresseerd in hoogtepunten

MARINUS DE RUITER

foto: Felix Kalkman

Na **Dominique Gonzalez-Foerster (2003)** en **Isaac Julien (2004)** is **Anri Sala** op het IFFR de derde **Artist in Focus**. De Albanees-Franse kunstenaar heeft al op jonge leeftijd naam gemaakt met verstilde films en video-installaties, die vaak gepaard gaan van een ongemakkelijke spanning. Zijn werk is te zien in Museum Boijmans, het Nederlands Fotomuseum en op onverwachte plekken in het filmfestival

Hoewel de van oorsprong Albanese videomaker en fotograaf Anri Sala in het hedendaagse kunstcircuit een gevestigde naam is, zal zijn werk bij een groot deel van het IFFR-publiek nog weinig herkenning oproepen. Om te voorkomen dat de *Artist in Focus* tijdens het Filmfestival alleen aandacht krijgt van kunstliefhebbers heeft Sala het niet toegelaten om overzichtsvoorstellingen met zijn videowerken te laten samenstellen, zoals meestal het geval was bij collega's op het festival. In plaats hiervan duiken de korte werken onverzette en willekeurig op. Vijf op celluloid overgezette videowerken van Sala zullen bij elkaar veertig keer worden vertoond vóór een aantal films uit het hoofdprogramma.

Anri Sala

Geboren: Tirana, Albanië (1974)

Opleiding: o.a. Ecole Nationale Supérieure des Arts Décoratifs, Parijs

Belangrijke exposities: Biënnale Venetië (1999-2003), Kunsthalle Wien (2003)

Quote: 'Al mijn werk is persoonlijk, maar niet autobiografisch.'

Gaat tijdens het festival kijken naar: 'Van alles, vooral Aziatische films. Verder probeer ik mijn eigen werk in de filmzalen te zien en hoop ik dat dat niet al teveel praktische problemen geeft...'

De kunstenaar neemt bewust een risico door te kijken of zijn werk ook overleefd blijft buiten de voor hem bekende omgeving van een galerie, museum of toonzaal. Sala heeft het bijzondere, onvoorspelbare programma *RANDOM THE BUG* genoemd. 'Ik wil dat het publiek het werk onverwacht onder ogen krijgt, zoals *cookies* of *bugs* die via e-mail of internet kunnen opduiken. Maar ik heb er geen nare bedoelingen mee. Het werk is geen aanval of commentaar op de films die erna vertoond worden. Ik wil bij het publiek vooral vragen oproepen zoals: "Wat is dit?", "Waarom is dit gemaakt?" en "Wie heeft het gemaakt?".'

Mensen die Sala betichten van een handige reclamestunt hebben het mis: de korte films kennen geen aankondiging of aftiteling. Daarbij is er geen duidelijk verhaal, climax of rustpunt. *TIME AFTER TIME* (2004) bijvoorbeeld, is een langgerekt shot van een paard dat langs een drukke snelweg staat. Een onrustig, indringend beeld, dat even onverwacht verdwijnt als het opduikt. Evenals *UOMODOMO* (2001), een prachtig gestileerd beeld van een oude man die wegdommelt, maar nog net niet in een diepe slaap belandt.

CONSTANT NIVEAU

'Ik hoop dat mijn beelden het verwachtingspatroon van het publiek doorbreken', zegt Sala. 'Op het moment dat we een filmzaal binnenstappen verwachten we een bepaald verloop van de voorstelling. Een speelfilm is meestal opgebouwd rond een aantal dramatische hoogtepunten in het verhaal. Ik ben niet geïnteresseerd in die hoogtepunten; ik wil dat mijn werk op een constant niveau blijft.'

De momenten die Sala verbeeldt gaan vaak gepaard met een ongemakkelijke spanning. In *GHOSTGAMES* (2002) zien we een krab op een donker strand, die achtervolgd wordt door het schijnsel van twee zaklampen. Pas na herhaling van dit rituel

eel bij verschillende andere krabben, beseffen we dat het hier gaat om een sadistisch aandoend spelletje van twee kinderen, waarbij we ons meer identificeren met de krab dan met hun belagers.

Over het verklaren van zijn werk is Sala kort: 'Ik ben geïnteresseerd in dingen die zich niet laten omschrijven door taal, maar die uitsluitend zijn over te brengen met bewegend beeld. Als ik mijn werk ga uitleggen met woorden, ben ik bezig datgene wat ik over wil brengen te ondermijnen.'

BEDREIGENDE SITUATIE

In de zoektocht naar een betekenis achter het werk van Sala is de kijker dus aangewezen op zijn eigen verbeelding. Het feit dat Sala is geboren in Albanië, prikkelt die verbeelding des te meer. Zijn de krabben uit *GHOSTGAMES* niet duidelijk een metafoor voor Albanese bootvluchtelingen? En is *PROMISES* (2002), tijdens het festival als installatie vertoond in het Nederlands Fotomuseum, niet een duidelijke verwijzing naar het clichébeeld van de Albanese maffia, die zich in de loop der jaren over Europa heeft uitgebreid?

PROMISES toont een aantal vrienden van Sala, die voor de camera het dreigement van Al Capone herhalen toen die hoorde dat er een beloning van 50.000 dollar op zijn hoofd was gezet: '*Nobody puts a price on my head and lives*'. De vrienden proberen tijdens het uitspreken van die zin hun gezicht strak te houden, maar sommigen komen toch uit op een grimas en een enkeling komt zelfs nauwelijks uit zijn woorden.

Als Anri Sala vertelt over de onzekere tijden in Albanië die hij meemaakte voor hij naar Parijs vertrok, blijkt dat hij zelf ook veel bedreigende situaties moet hebben meegemaakt. 'Na de machtswisseling was er een moment van leegte, een gevoel van vrijheid dat je alles kon doen,' zegt hij. 'Dit was niet alleen een politieke vrijheid, maar ook de vrijheid om iemand neer te slaan als je dat

wilde, omdat er een gebrek aan wetshandhaving was. Daar leer je mee omgaan. Bijvoorbeeld wanneer er iets bedreigends met je gebeurt; dan heb je geen tijd om bang te zijn, alles gaat dan te snel... Langzame ontwikkelingen kunnen veel angstaanjagender zijn.'

Het paard langs de snelweg in *TIME AFTER TIME* verbeeldt op een overtuigende manier hoe het moet voelen om in een constante staat van bedreiging te verkeren. Voor hen die deze zes minuten durende film willen zien, maar het nog niet toevallig in een van de willekeurige voorstellingen tegen zijn gekomen, is het werk tijdens het festival ook als installatie te bezichtigen in Museum Boijmans Van Beuningen. Daar is bovendien een aantal andere installaties en foto's van Sala te zien. Opvallend is de fysieke impact van het geluid op de toeschouwer die zich in de donkere toonzalen begeeft. Daardoor valt Sala's werk op gelukkige wijze samen met *Exploding Cinema: Sound Check*, het festivalonderdeel dat films en kunstwerken toont waarin geluid een prominente rol speelt. Zelfs om het effect van zijn werk te beschrijven gebruikt de beeldkunstenaar een metafoer die doet denken aan de werking van geluid: 'Ik hoop dat mijn werk een golfbeweging in gang zet die zich uitbreidt en zich na de vertoning voortzet.'

ARTIST IN FOCUS

Anri Sala

LAK-KAT, GHOSTGAMES EN TIME AFTER TIME

zijn te zien in Museum Boijmans Van Beuningen

PROMISES

is te zien in het Nederlands Fotomuseum als onderdeel van Screen Tests

Random the Bug: NOW I SEE, GHOSTGAMES, THREE MINUTES, TIME AFTER TIME EN UOMODUOMO

te zien als onaangekondigde voorfilms